

УДК 1(091):159.923.2
DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2020.31.11>

НАУКОВІ ІМПЕРАТИВИ ФРАНКОВОГО ПІДХОДУ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОТВОРЕННЯ. ГАЛИЦЬКИЙ КОНТЕКСТ

Михайло Скринник

*Національний лісотехнічний університет України,
кафедра філософії, соціології та культурології
вул. Генерала Чупринки, 203, 79044, м. Львів, Україна*

Лілія Фльорко

*Національний лісотехнічний університет України,
кафедра філософії, соціології та культурології
вул. Генерала Чупринки, 203, 79044, м. Львів, Україна*

Для І. Франка питання наукових засад українського націотворення в Галичині насамперед пов'язане із соціологією О. Конта. У ній Конт обґрунтовує тезу, що соціальний поступ базується на історичному прогресі людського розуму на основі *єдиної людської природи*, а знаходить вираз у глобальних законах. Цей підхід вилився у вихідні постулати соціально-філософських поглядів Франка, виражені в принципах антропологізму та прогресу. Прогрес людськості, підпорядковуючись, згідно з Контом, закону трьох станів, невідворотно йде до індустріального способу життя. Цей шлях прогресу є неминучим для кожного конкретного суспільства, яке Конт означає концептом «цілісна *соціальна система*». Для Франка він стає центральним науковим імперативом концепції націотворення. Франко, приймаючи в цілому вчення Конта про поступ, концентрується на конкретних механізмах і чинниках формування з «етнічної маси» народу самодостатньої української нації. У питанні українського націотворення за методологічно визначальний науковий імператив Франко бере зміст концепту «*еволюція*» Г. Спенсера.

У ньому Франко, *по-перше*, бере тезу, що *еволюція* (розвиток) відбувається у простій або складній формі як інтеграція «в певні агрегати» (системи). *По-друге*, приймає тезу про те, що боротьба за існування, як рушій еволюції, на соціальному (над-органічному) рівні істотно відрізняється від боротьби на органічному рівні. Культура і поступ, стверджує Франко, є «наслідком *асоціації* (спільки, здруження одиниць) і *кооперації* (спільної праці)». Цієї (*дружньої*) форми боротьби і недобачив Дарвін. *По-третє*, соціальний організм, як і біологічний, у процесі інтеграції змінює *масу* у формі збільшення чисельності населення та матеріальних ресурсів. *По-четверте*, у підході до «нарощення маси» в суспільстві Франко виходить зі свого прочитання дефініції еволюції як інтеграції «розрізнених та однорідних часток до скуплених та різнорідних». При цьому «соціальні органи» мають суспільну зв'язність, позаяк вони «скуплені частки», тобто становлять цілість. Таким чином, еволюція в суспільстві йде як «нарощення маси» в спільноті через виникнення «соціальних органів» (спілок, товариств тощо) внаслідок *боротьби за існування у формі «здруження одиниць»*. По-п'яте, «*здруження одиниць*» як боротьба за існування є вирішальним науковим імперативом у Франковій концепції націотворення. Таким чином, *ускладнення структури* суспільного агрегату (у нашому разі етносу) відбувається як становлення нації через інтегрування кількості спілок, кооперацій, товариств, бібліотек тощо (українських за формою і змістом) як суспільних інституцій і форм самоорганізації народу в націю як цілісну систему.

Ключові слова: націотворення, прогрес, соціальна система, еволюція, «нарощення маси», «здруження одиниць», соціальна інституція.

Постановка проблеми. За проблему взято малодосліджені засадничі наукові концепти та механізми формування народу в націю у концепції націотворення Франка, яка закорінена у висновки позитивної філософії О. Конта та Г. Спенсера.

Об'єкт – вплив позитивної філософії Конта і Спенсера на наукові засади в підході Франка до формування в галицьких русинів української ідентичності.

Предмет – наукові імперативи Франкової концепції українського націотворення в Галичині.

Наукове визначення підвалин української ідентичності, а по суті українського націотворення в Галичині, для Франка починається з періоду його наукових студій філософії позитивізму в Львівському університеті та захоплення ідеєю соціалізму, що, як він вважав, усуває в суспільстві всяку соціальну нерівність, базується на справедливості і справжній свободі. Ідея Франкового соціалізму передбачає «зниження всякого підданства, всякої політичної залежності, всякого уярмлення одного народу іншим», ліквідацію воєн, позаяк вони «чужі людській природі, бо знищують поступ, здичавлюють людину» [10, с. 50]. Тут є резон наголосити, що вжиті Франком у цьому тексті поняття *«людська природа»* і *«поступ»* є для нього науково засадничими у розумінні людської спільності та її історичного формування в націю. Принагідно зазначимо, що Франко, як і значна частина української інтелігенції кінця XIX – початку XX ст., позитивно сприймав поєднання соціалізму з націоналізмом, вважаючи, що воно є виразом прогресивних суспільних змін.

Тим більше, що концепт соціального прогресу на основі *«людської природи»*, до якого схвально ставилась більшість тогочасної інтелігенції, був основоположним популярної в наукових колах соціології засновника філософії позитивізму О. Конта, який, відштовхуючись від праці французького мисленика доби Просвітництва А. Кондорсе *«Ескіз історичної картини прогресу людського розуму»*, дійшов висновку, що соціальні явища детермінують неминучі зміни суспільств. Ці зміни зумовлені історичним прогресом розуму, вони науково обґрунтовані *єдиною людською природою* й виражають цілеспрямований процес суспільного розвитку, у якому виявний примат цілого над частинами. Отже, соціальний прогрес, детермінований єдиною цілісною природою людини, знаходить вираз у глобальних соціальних законах, які стають предметом позитивної науки про суспільство – соціології.

Франко цілком і повністю поділяє тезу О. Конта про нерозривну єдність соціального прогресу і науки: «В історії людства бачимо два великі факти, що дивують нас своєю незвичною штучністю і одночасно так надзвичайно важливі для поступу, як, мабуть, жодні інші. Цими фактами є: винайдення письма і винайдення друку. Обидва ті факти стоять як велетенські верстові стовпи на межах великих історичних епох» [9, с. 26]. Конт єдність прогресу і науки виражає у сформульованих ним двох основних законах: законі трьох станів і законі класифікації наук, які початково представлені в його *«Опускулах соціальної філософії»*: *«Загальна оцінка елементів сучасності в минулому»* (1820 р.). Перший закон стверджує, що розум людини історично проходить три фази; на третій людина відмовляється від проникнення в причини фактів, а зосереджується на віднайденні законів, які їх спрямовують. Так само для Франка предмет науки – це пізнання законів: *«Наукою можна називати тільки пізнання законів і сил природи, які проявляються всюди і як завгодно»* [9, с. 32]. Поділяючи науки на фізичні й антропологічні, Франко, йдучи за Контом, стверджує, що вони *«становлять, по суті, єдиний нерозривний ланцюг, одну цілість, бо людина також є витвором природи, а все, що вона зробила і що може зробити, мусить бути зроблене тільки на підставі вроджених сил»* [9, с. 35]. Це твердження, безумовно, впливає з постулату про єдину людську природу.

Аналізуючи досягнення тогочасного природознавства, а це насперед праці Ч. Дарвіна, Т.Г. Гекслі, Е. Геккеля, Франко наголошує на провідному мотиві їх наукового доробку – мотиві прогресу як, наприклад, у біологічному законі Геккеля, що онтогенез – це швидке й коротке повторення філогенезу (1866 р.). Так само Гекслі у своїй праці «Про місце людини в ряді органічних істот» (1863), активно популяризуючи вчення Ч. Дарвіна, доводить морфологічну близькість людини та вищих мавп. Знайомство з досягненнями природничої науки дало Франкові підстави вважати, що знання про людину мають базуватися на основі її анатомічних і фізіологічних ознак. Тому вчення про людину як поєднання в ній соціальних і природних чинників має бути предметом окремої науки – антропології. Таким чином, принцип антропологізму стає вихідним його соціально-філософських поглядів. На цьому, досліджуючи філософські підвалини Франкового світогляду, застановляється А. Пашук: Франко «розглядає антропологію як один з напрямів народознавства, скажімо, поряд з міграційним, історичним та ін. Кожен з цих напрямів чи шкіл мав свій доробок, але антропологічний, як уважає І. Франко, посідає особливе місце, бо пов'язується з антропологічною суттю народу» [4, с. 16]. Людина в її історичному поступі є основою в науковому підході І. Франка до буття суспільства та універсальї культури, таких як Добро, Справедливість, Щастя, Обов'язок, Істина, Свобода, Бог.

Так само Конт вбачає силу науки в тому, що вона, стоячи на універсальних законах та прогресі розуму людини, здатна описувати і враховувати детермінанти поступу людськості. Так, соціологія, переконаний філософ, – це наука, яка легітимізує і водночас демонструє опертій на ідеї прогресу *позитивний* спосіб мислення, що базується на емпіричних методах спостереження й експерименту та існуванні всезагальних законів, які обіймають усе розмаїття буття світу і процес його пізнання.

Позитивний спосіб мислення Конт ілюструє своїм «великим основним законом», який стверджує, що кожна галузь пізнання проходить у своєму поступі до досконалості три теоретичні стани – «теологічний» (вигаданий), «метафізичний» (абстрактний) і «позитивний» (науковий). Згідно з Контом, настав час, коли соціальне пізнання досягло позитивної стадії і стає соціологією, що включає в себе два складники: *соціальну статистику і соціальну динаміку*. Авангардом у поступі людської цивілізації, за Контом, є індустріальна цивілізація Заходу: «Тоді як індустріальна діяльність сама з себе має пречудову властивість – її розвиток захоплюють одночасно всі індивіди і всі народи, причому швидкий розвиток одних сумісний зі злетом інших – навпаки, повнота воєнізованого життя у значної частини людства передбачає і визначає, врешті-решт, неминуче її скорочення як основний суспільний обов'язок, якщо йдеться про все цивілізоване людство» [11, цит. за 2, с. 138]. Зі сказаного випливає, що цей закон проймає собою весь процес історичного соціального поступу.

У розкритті процесу суспільно-історичного поступу Конт у своїй соціології наголошує, що кожне конкретне суспільство становить *цілісну систему*. Цей концепт Конта для І. Франка є центральним імперативом у формуванні русинського етносу в українську націю як соціальну цілість (принагідно зауважимо, що 80% людности Галичини становило селянство). Цілісність спільноти стає предметом соціальної статистики, яка описує архітектоніку системи, що передбачає *консенсус у її способах мислення*, тобто неконфліктність ідей і упорядкованість на кожному історичному етапі. Згідно з Контом, історія знає лише один період справжньої впорядкованості способів мислення – фетишизм. Підвалиною цього світосприйняття є вбачання людиною у всіх живих і неживих предметах однієї і тої самої якості – душі, яка зумовлює єдине спонтанно-предметне мислення і переконання, що всі предмети й істоти мають між собою схожість. Для Конта історичним етапам людства, що передували добі позитивізму, характерна невпорядкованість, суперечливість способів

мислення, різноспрямованість думок, настроїв, переконань, що призводило до розбалансування *соціальної системи*, яке штовхало людство до подальшого руху в напрямі формування позитивного мислення.

Пов'язаність позитивного мислення з поступом у конкретних сферах як економіка, політика, культура, виробництво тощо для Конта, на відміну від Франка, не стало окремою науковою проблемою.

Сила наукового способу мислення, переконаний Конт, виявляється в цілісному суспільстві як спроможність організовувати, знімати суперечності, тертя між сукупністю наявних різноспрямованих ідей, поглядів, думок – це здатність об'єднувати і привести їх силою духу до консенсусу в ім'я суспільного прогресу. Позиція ж Франка стосовно спрямованості сили наукового мислення як *сили духу* на прогрес в усіх сферах суспільного життя діаметрально протилежна Контові, який зводить силу розуму до здатності об'єднувати протилежні ідеї, думки, погляди. Для Франка дух – «вічний революціонер», що викликає бродіння різноспрямованих думок, ідей, ідеалів, які заряджають і спрямовують спільноту на пошуки шляхів поступу. Дух налаштовує людей на *конкретні зміни* в соціальному, політичному, культурному житті свого народу.

Франка, на відміну від Конта, теоретично й практично цікавить віднайдення необхідних механізмів і чинників формування з «етнічної маси» власного народу самодостатньої цілісної української нації та шляхів її подальшого поступу. Тоді як Конт накреслює в соціальній динаміці *глобальні механізми*, що зумовлюють невідворотність прогресу всієї *цілісної людської історії*. Тому для нього зміст соціальної динаміки в теоретичній сфері постає як перехід людськості від теологічного світогляду до позитивного, а в практичній – перехід до індустріального способу життя.

Франко, у підході до позитивістської методології соціального пізнання, сприймає її як науково-універсальну для пізнання природничого, так і суспільно-наукову: «Науки суспільні ніяким світом не можуть відриватися від ґрунту загального природознавства» [8, с. 83]. Науковий раціоналізм Франко називає власною світоглядною позицією як «змагання керуватися розумом, просвітою» [6, с. 271], тобто це такий підхід до речей, явищ, який, ідучи за Контом, за основу їх існування бере факти позитивних наук, описані, досліджені розумом.

Другий представник позитивізму Спенсер, що, як Конт, є для Франка високим науковим авторитетом, завдання філософії вбачає в описі явищ, які мають чуттєвий характер, надаються систематизації і зумовлені нашими пізнавальними здатностями. Відмінність філософії від науки, на погляд Спенсера, чисто кількісна й залежить від міри узагальнення ними явищ, які даються в пізнавальному досвіді.

Наукова позиція Спенсера, згідно на його універсальний закон *еволюції*, стала для Франка методологічною підвалиною у підході до українського націотворення. *Еволюція* для Спенсера найперше – глобальний, глибинний, багатосторонній процес, який у найзагальнішій науковій формі виражений інтеграцією матерії і розсіюванням руху. У підході до змісту поняття матерії він виходить з постулату, що однією з головних сторін науки є прогрес узагальнення, а узагальнювати означає об'єднувати в групи «всі схожі співіснування і зміни явищ» [5, с. 175]. За допомогою відношень «співіснування» і «зміни» (чи то відношення послідовності) Спенсер підходить до змісту поняття матерії і кладе їх в основу розкриття глобальної суті еволюції як універсального закону. Так, за Спенсером, абстрактне поняття «зміни» (як відношення послідовності) є час, а абстрактне поняття «співіснування» є простір [5, с. 31], проте одного без іншого не буває. Співіснування тіл, як пізнавана відносна реальність, зумовлює ідею простору, як вияв здатності тіл давати

відпорність силі тиснення. *Сили* становлять весь зміст поняття матерії. На такій позиції щодо матерії стоїть також Франко: «Наука мусить відкинути двоїстість у природі, а стояти на єдності (монізмі), т. є. мусить признати, що матерія і сила – одна суть, що дух і тіло – одно суть» [7, с. 189].

Згідно зі Спенсером, для синтезу всякого знання щодо явищ слід знайти загальний закон взаємозв'язку матерії і руху, як зміни міри організованости матерії. Такий закон має виводитися із *постійности сили*, що існує в світі. Оце, переконаний він, і буде загальний закон еволюції. Для Спенсера еволюція в своєму універсальному вигляді є інтеграція, об'єднання в певну цілість таким чином, що ця цілість переходить зі стану невизначеної однорідности до стану визначеної пов'язаної різнорідности [5, с. 210]. Еволюція (розвиток), згідно зі Спенсером, відбувається у простій або складній формі як інтеграція «в певні агрегати», чи то системи. Проте інтегрування в суспільстві відбувається найрізноманітніше – це може бути впорядковування, об'єднання в групи тощо. Спенсер наводить такий простий приклад щодо вияву в суспільстві закону інтеграції матерії і розсіяння руху: «коли замість кількох робітників, що виробляють один і той самий товар, один зосереджує в собі монополію виробництва, залучивши до себе майстрів та робітних людей» [5, с. 169].

Зміни, зауважує Спенсер, які набуло загальне як організм («агрегат») знаходять вираження у все більшій визначеності і повторюються в розвитку кожного органа. Те саме відбувається в суспільному «агрегаті» з появою класів, верств, професій тощо. З поступом суспільства до цивілізації риси відмінностей стають усе чіткішими і все більш різноманітними.

Проілюструємо особливість еволюційного процесу в суспільстві на прикладі Австрійської імперії та східної Галичини як частини і цілого. Імперія кінця XVIII ст. становила сукупність земель, які обіймали більше десятка етносів і належали до п'яти різних релігійних конфесій. У плані політичної свідомості п'ять етносів, включаючи українців, були позбавлені державности багатьох років тому, три – взагалі не мали державности і, відповідно, кожний з етносів не становив певної структурованої цілості. З цього й виходив Франко у своїй концепції становлення у галицьких русинів української самосвідомості. Якщо Габсбурзька монархія кінця XVIII ст. нагадувала велетенський килим, хаотично зшитий із різних земель і народів, то починаючи з 60-х років XIX ст. вона структурується як цілісний соціально-політичний і соціально-культурний організм на основі запровадження децентралізаторських перетворень і конституційних свобод. Мовою Спенсера відбувається «перетворення цілого, спочатку розсіяного і однорідного в згуртовану комбінацію багатоманітних частин», а далі закон еволюції «передбачає поступове відділення як цілого від його оточення» (у нашому випадку політичне самоствердження імперії), так і відділення «його частин одне від одного» [5, с. 223] (ми це читаємо як політичне самоусвідомлення етносів націями). Таким чином, перед Франком постає завдання: у який спосіб пришвидшити зміну «незв'язної, невизначеної однорідности», яким був русинський етнос у «визначену і зв'язну однорідність» (соціальний організм) як національно самодостатню українську націю. І справді, вже на початок XX ст. (1902–1903 рр.) українська самосвідомість зростає до такої міри, що дало право дослідникам стверджувати: «Політичне зміцнення українців в Австрії ставило на порядок денний питання поділу галицької провінції...» [1, с. 592]. Щодо чисельности населення Східної Галичини, то вона, згідно із сучасними дослідженнями, становила «в 1910 р. 5254769 осіб, з них українці становили 62,9%, поляки – 23,4%» [3, с. 291].

Звернемося до повного визначення Спенсером еволюції, позаяк її зміст слугував Франкові *визначальним науковим імперативом*: еволюція – це «інтеграція матерії, що

супроводжується розсіюванням руху, під час якої матерія переходить від стану незв'язної, невизначеної однорідності до стану визначеної і зв'язної різномірності, невикористаний рух зазнає аналогічної трансформації» [5, ч. 238]. Виходячи з цього визначення, Франко резюмує: Спенсер «вказав, що в цілій природі розвиток іде від розрізнених та однорідних часток до скуплених та різномірних» [8, с. 82]. Позаяк «скуплені різномірні частки» – система чи то «організм», який становить зв'язну цілість «різномірних часток», пов'язаних між собою таким чином, що кожна з них, будучи інтегрована в цілість (соціальний організм), надає йому як системі врівноваженості. Порушення цієї внутрішньої рівноваги веде до розпаду системи, з нього і бере початок новий еволюційний процес. На основі викладеного випливає узагальнення: все наявне піддатне своєрідному циклу становлення і розпаду, а далі йде творення нового. Проте світ, згідно зі Спенсером, включає в себе три рівні еволюційних процесів: неорганічний, органічний, який відбувається в живій природі, та над-органічний чи то соціальний, що відбувається в суспільних процесах.

Франко, інтерпретуючи своє бачення історичного поступу людського суспільства, звертається до загальних законів еволюції в органічній природі: «Треба пізнати її двигаючі причини і головні форми, в яких вона проявляється» [8, с. 82]. Він наголошує при цьому, що рушійною силою еволюції в органічному світі є відкритий Дарвіном закон боротьби за існування [8, с. 82], який в над-органічній (суспільній) сфері виявляється в іншій формі: «Культура і поступ, котрі іменню, раз у раз змінюючись, творять історію людськості, були наслідком також боротьби за існування, т. є. також простих механічних законів біологічних, тільки проявляючися в другій формі – не єдиничній, а *дружній*, були наслідком *асоціації* (*спілки*, здруження одиниць) і *кооперації* (спільної праці)... тільки здруження людей в громади, племена і держави могло розвинути в них тисячні духові спосібності, саму основу всякої культури» [8, с. 94]. Саме соціальної (*дружньої*) форми боротьби, зазначає Франко, і не розгледів Дарвін.

Суспільство, становлячи систему чи то соціальний *організм* (*агрегат*), в процесі розвитку піддатний загальним системним змінам. Причому він так само, як біологічний організм, у процесі інтеграції нарощує *масу*, але різниця в тім, що спільнота має *соціальну масу*, яку виявляє своєрідно – як збільшення чисельності населення та матеріальних ресурсів. Франко розглядає «нарощення маси» в спільноті через специфіку зв'язності «соціальних органів», що виявляються через особливості *боротьби за існування у формі «здруження одиниць»*. Вона стає вирішальним науковим імперативом у Франковій концепції націотворення і також знаходить своє вираження у Франковому підході до соціалізму. Отже, *ускладнення структури* суспільного агрегату як становлення нації йде через інтегрування в ньому кількості спілок, кооперацій, товариств тощо як суспільних інституцій і форм самоорганізації народу в цілісну систему.

Згідно із законом еволюції, відбувається перерозподіл і невичерпність руху, чи то його трансформація, через «поглинання індивідуальних діянь – діяннями соціальних організмів» [5, с. 236]. Франкове реальне українське націотворення реалізується найперше публіцистичною діяльністю, яка спрямована на організацію необхідних соціальних інституцій як рільничі та іншого роду гуртки, кредитні, промислові тощо спілки, часописи, початкові школи, приватні гімназії, бібліотеки і т.д. Так само він глибоко переймається практичною інтеграцією галицьких русинів (а це переважно селянство) як залучення все більшого числа селян у соціальні інституції як форми самоорганізації власного життя.

Підсумовуючи, зазначимо, що Франко, методологічно застосовуючи результати тогочасного наукового знання та висновки очільників першого позитивізму О. Конта та Г. Спенсера, теоретично й практично довів, що: 1) доконечним, націотворчим елементом

у становленні української самосвідомості галицького селянина є його інтеграція в соціальні інституції, які національні як за формою, так і змістом; 2) визначальним мірилом самодостатності соціального організму є диференціація функцій, які виконує та чи інша інституція як елемент цілісного організму (нації); 3) соціальний організм (нація) зберігає врівноваженість (збалансованість) тоді, коли кожна інституція виконує свою, властиву тільки їй функцію, а всі разом на основі взаємозалежності забезпечують існування нації як цілісної системи; 4) якщо якась інституція виходить за межі тільки їй властивих функцій, підмінюючи собою інші, то це веде до порушення рівноваги в системі, а тому до її розпаду.

За часів Франка існування української національної держави було «поза межами можливого». Проте сьогодні, коли національна українська держава є реальністю, «межі можливого» не зникли. Можна стверджувати, що вони змістилися, проте не перестали бути серйозними викликами для українського суспільства, вписуючись у сучасний політичний і соціософський дискурс у статусі «червоних ліній». Отже, екстраполюючи зміст закону загальної еволюції Спенсера на існування української держави за умов, з одного боку, незрілої демократії, а з іншого – гібридної війни, потрібно брати до уваги концептуальний у позитивістській теорії суспільства принцип внутрішньої врівноваженості. Держава як фундаментальна інституція суспільства має виконувати свою основну функцію – утримувати соціально-політичний баланс українського суспільства як цілісної системи. Запорукою виконання цієї функції є рівновага усередині самого складного механізму сучасної демократичної держави. Потрібне неухильне дотримання державою як політичною інституцією принципу стримувань і противаг для належного виконання функцій кожним органом як суспільною інституцією, в соціальному організмі як цілому. Необхідна незалежність кожної ланки цього механізму від зумовленого слабкістю громадянського суспільства свавільного й безвідповідального втручання, яке веде до розбалансування *всього* соціального організму і, зрештою, закінчується його руйнацією.

Список використаної літератури

1. Аркуша О. Польсько-українські дискусії про національний характер Східної Галичини на початку ХХ ст. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. 15/2006–2007. С. 586–606. URL: <https://www.inst-ukr.lviv.ua/files/23/540Arkusha.pdf>.
2. Арон Р. Этапы развития социологической мысли / общ. ред. и предисл. П.С. Гуревича. Москва : «Прогресс» – «Политика», 1992. 608 с.
3. Дудяк О. Динаміка чисельності польського населення Східної Галичини в першій третині ХХ ст. (за матеріалами переписів 1910, 1921 і 1923 рр.). *Вісник Львівського університету. Серія історична*. Львів, 2000. Вип. 35–36.
4. Пашук А. Філософський світогляд Івана Франка. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 432 с.
5. Спенсер Г. Основные начала / пер. Л. Алексеев. Издание книгопродавца-издателя Ф. Ютансона, 1886. 375 с. URL: <https://avidreaders.ru/book/osnovnyie-nachala.htm>.
6. Франко І. А. Фаресов «Народники и марксисты». Збір. тв. у 50 т. Т. 45. Філософські праці. Київ : Наукова думка, 1986. С. 272–275.
7. Франко І. Кілька слів о тім, як упорядкувати і провадити наші людські видавництва. Збір. тв. у 50 т. Т. 45. Філософські праці. Київ : Наукова думка, 1986. С. 187–203.
8. Франко І. Мислі о еволюції в історії людськості. Збір. тв. у 50 т. Т. 45. Філософські праці. Київ : Наукова думка, 1986. С. 76–139.
9. Франко І. Наука і її взаємини з працюючими класами. Збір. тв. у 50 т. Т. 45. Філософські праці. Київ : Наукова думка, 1986. С. 24–40.

10. Франко І. Що таке соціалізм? Збір. тв. у 50 т. Т. 45. Філософські праці. Київ : Наукова думка, 1986. С. 44–55.
11. Comte Auguste. Cours de philosophie positive. 5 ed., 6 vol. Paris. Schleicher Freres editeurs, 1907–1908. 379 p.

SCIENTIFIC IMPERATIVES OF THE FRANCO'S APPROACH TO UKRAINIAN NATION-BUILDING. GALICIAN CONTEXT

Mykhaylo Skrynnyk

*National Forestry University of Ukraine,
Department of Philosophy, Sociology and Cultural Studies
General Chuprynka str., 203. 79044, Lviv, Ukraine*

Liliya Fliorko

*National Forestry University of Ukraine,
Department of Philosophy, Sociology and Cultural Studies
General Chuprynka str., 203. 79044, Lviv, Ukraine*

The question of the scientific basis for the formation of the Ukrainian nation in Galicia is primarily related to the sociology of Auguste Comte, according to Ivan Franko. Comte asserted that social progress is based on the historical progress of the human mind on the basis of a common human nature. This is reflected in global laws. This approach manifested itself in the original postulates of Franko's socio-philosophical views, which are expressed in the principles of anthropology and progress. The progress of mankind is subordinated to the law of three states and inevitably leads to the industrial mode of life. This path of progress is inevitable for each particular society, which Comte defined by the concept of "holistic social system". This concept becomes the central scientific imperative of the theory of nation-building. Franko focused his attention on specific mechanisms and factors in the formation of a self-sufficient Ukrainian nation from the "ethnic mass" of the people. Franko used the meaning of Spencer's concept of "evolution" as a methodologically defining scientific imperative in the question of the formation of the Ukrainian nation.

Franko, firstly, proved that evolution (development) occurs in a simple or complex form as integration "into certain aggregates" (systems). Secondly, he argues that the struggle for existence as a driving force of evolution at the social (super-organic) level is significantly different from the struggle at the organic level. Culture and progress, Franko argued, are "the results of association (union, interconnection of units) and cooperation (joint work)...". Darwin did not appreciate the importance of this (friendly) form of struggle. Third, the social organism, as well as the biological one, in the process of integration changes its mass in the form of an increase in the population and material resources. Fourth, Franko's approach to "mass building" in society was based on his interpretation of evolution as the integration of "disparate and homogeneous particles into combined and heterogeneous ones". "Social organs" are combined with each other, because they form a whole. Thus, evolution in society occurs in the form of "mass building" in the community by means of the emergence of "social bodies" (unions, societies, etc.) as a result of the struggle for existence in the form of "association of units". Fifth, the "union of units" as a struggle for existence was a crucial scientific imperative in Franko's conception of nation-building. Thus, the complication of the structure of the social aggregate (in our case the ethnos) occurs as the formation of the nation by means of the integration of the number of unions, cooperatives, societies, libraries, etc. (Ukrainian in form and content). Together, they shape a system of social institutions and forms of self-organization of the people into a nation as a holistic system.

Key words: nation-building, progress, social system, evolution, "mass building", "association of units", social institution.